פרייז 25 גראשען פירטער יאהרגאנג „Radomer-Kielcer Leben" № 10 (...) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem"

ראדאמער־קעלצער לעבען

הייבט 10 זייטען.

אדרעסען:

פון „ראדאמער־קעלצער לעבען"

אין ראדאם:

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ

Redakcja i Administracja
„Radomer-Kielcer Leben"
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אנאנסען פרייזן:

יין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 30 גר.
„ 40 „ אין „ „ „
„ 15 „ נאכ'ן „ „ „
די ערשטע זייט ענטהאלט 8 שפאלטען
אין טעקסט אין לעצטע זייט 4 „

ראדאם פרייטאג ז' אדר ב' תרפ"ז — פאר'ן אינהאלט פון טעקסט אין די אנאנסען איז די רעדאקציע ניט פאראנטווארטליך — 11-go marca 1927 r.

KOMITET WPISÓW dla niezamożnych uczniów i uczenic gimnazjum Tow. „Przyjaciół Wiedzy"

URZĄDZA

BAL MASKOWY PURYMOWY

w SOBOTĘ dn. 19 Marca w Salach teatru „*Rozmaitości*".

Przewidziany cały szereg atrakcji.

CENA BILETU wstępu zł. 4,50
galerja „ 3

Prezydjum Komitetu.

איינשרייבונג'ס־קאמיטעט פאר אונפערמעגליכע שילער אין שילערינס ביי די יודישע גימנאזיום „פשיאטשול וויעדזי" אין ראדאם

ארדענט איין שבת־צו־נאכטס דעם 19־טען מערץ ה. י.

א פורים־מאסקען־באל

אין די זאהלען פון טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

דער פראגראם ענטהאלט א רייהע רייכע אטראקציעס.

פרייז פון בילעטען: איינגאנג 4,50 זל.
באלקאן 3 „

דאס **פרעזידיום־קאמיטעט.**

מעמקה דלבנו הננו מברכים בברכת מזל־טוב חמה את חברתנו מרת
מרים רזנברג לברית הנשואין עם מר
ישראל אריה שטלנד בתל־אביב.
תהי דרכם סוגה בשושנים.
דוד צביגהפטג וכלתו, דוד פפר, שרגה רזנברג.

א הערציגען מז"ט וויגשען מיר דער פאמיליע
ראזענבערג
צו דער חתונה פון זייער טאכטער און שוועסטער
מרים מיט ה' **ישראל אריה שאטלאנד**
אין תל אביב.
פאמיליע **גאלדאק.**

צו דער חתונה פון אונזער ברודער'ן־טאכטער
מרים ראזענבערג מיט ה' **ישראל לייב שוטלאנד** אין תל־אביב. ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט אין אייביגע צופרידענהייט.
ישעי' טענענבוים עט פאמיליע.

א הערצליכען מזל טוב וואונשען מיר אונזער טאכטער **חעלא גאטפריעד** מיט איהר מאן צו זייער ערשט־געבארענעם זוהנעלע.
זאל זייער ניי־געבארען קינד בריינג ערצויגען ווערען און ברענגען גליק פאר דער גאנצער משפחה
פאמיליע **רובינשטיין** (לובלינער 30)

NOWOŚĆ — NOWOŚĆ

ABAŻURY, PODUSZKI, LALKI STYLOWE

Oraz maluje ostatnim systemem

PANTOFLE, CHUSTECZKI, KOŁNIERZYKI i t. d.

P. Himmelfarbówna

LUBELSKA № 26.

(WIADOMOŚĆ w SKLEPIE GALANTERYJNYM).

צו דער הָאכצייט פון אונזער פריינדין
מ. פינקעלשטיין מיט ה' **נ. גוטמאן**
ווינשען מיר זייער נייער לעבענס־וועג זאל תמיד מיט גליק בעגלייט ווערען
ב. דאווידמאן, פ. לעווקאוויטש, ס. זינענבערג.

צו דער הָאכצייט פון אונזער פריינדין
מ. פינקעלשטיין מיט ה' **נ. גוטמאן**
ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט און אנ'אנגענעהמע עפאכע אין זייער נייעם לעבענס־וועג.
ח. לעווקאוויטש, ח. זינענבערג, ב. לעווקאוויטש, ר. רייכנאדעל.

בברכת מזל־טוב חמה ולבבית אנו מברכים את בתנו ואחותנו היק־ה
מרת **מרים**
לרגלי נשואה עם בחורת לבה
מר **ישראל ליב שטלנד**
בתל־אביב. תהי דרכם סוגה בשושנים ויזכו לבנות את ביתם בעושר ואושר על הרי ציון וירושלים.
משה ראזענבערג ובניו
גיסם **שמחה זילבערינג**

מז"ט, נחת און פיל גליק ווינשען מיר אונזער טאכטער **מרגלית**
צו דער הָאכצייט
מיט ה' **נ. גוטמאן**
זאל מזל און ברכה זייער לעבענס־וועג בעגלייטען
עלטערען
שלמה בער פינקעלשטיין עם פרוי

צו דער הָאכצייט פון אונזער ליבע שוועסטער
מאניע מיט ה' **נ. גוטמאן**
ווינשען מיר זייער לעבענס־וועג זאל בליהען ווי די יונגע בוימעלעך אין פרילינגס־צייט.
חיים יחיאל און **פייגעלע**

צו דער הָאכצייט
פון אונזער שוועסטער און שוועגערין
מאניע מיט ה' **נ. גוטמאן**
ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט, זאל זייער לעבענס־וועג מיט בלומען בעצירט זיין
באלטשע און **בעריש**

א גליקליכע צוקונפט ווינש איך דעם ה'
נחום גוטמאן צו זיין חתונה מיט פ־ל' **מרגלית פינקעלשטיין**
דוד שיינבוים.

SPÓŁDZIELNIA KREDYTOWA dla HANDLU i RZEMIOSŁA

RADOM, PLAC 3 MAJA 2.

קרעדיט קאאפעראטיוו פאר האנדעל און מלאכה פלאץ 3 מאי № 2 איז מודיע די רעפרעזענטאנטן דאס זונטאג דעם 13/3 6 א זייגער נאכמיטאג אין אייגענעם לאקאל ווערט פארקומען
א אלגעמיינע יערליכע רעפרעזענטאנטן פערזאמלונג
מיט פאלגענדן טאג־ארדענונג: 1) דאס בעשטעטיגען דעם בעריכט פון יאהר 1925, 2) פארטיילען דעם ריוח פון יאהר 1926, 3) בעשטעטיגונג דעם בודזשעט אויפ'ן יאהר 1927, 4) וואהל פון 3 מיטגלידער פון ראט אויף דעם ארט פון די ארויסגעלאזטענע, 5) וואהל פון 1 פערוואלטונגס־מיטגליעד אויף [illegible] 6) [illegible] 7) דאס [illegible] דעם מיטגליד[illegible] 50 [illegible] 8) [illegible] די פערוואלטונג די אלגעמיינע סומע פון די באנק הלוואות צו פערגרעסערן ביז 500,000 זל. 9) פריי עפארלאגען

די פערוואלטונג.

הונדערט און פינפציג נומערן.

(א קליינער סך — הכל)

מיט'ן היינטיגען נומער ווערט אפגעשלאסען א תקופה פון 150 וואכען, זינט אונזער צייטונג ערשיינט.

איב מ'זאל נאר געדענקען די שווערע קריזיס-צייטען, וואס האט זיין שטעמפעל געלייגט אויך אויפ'ן היגען קולטורעל-געזעלשאפטליכען לעבען און דוקא אין אזא צייט זאל אין ראדאם ערשיינען 3 יאר א צייטונג אהן ש ם הפסקות — איז עס באמת א געשעהעניש און ס'איז כדאי צו מאכען א קליינעם סך-הכל.

אין משך פון אונזער 3-יעהריגע עקזיסטענץ, האט שוין די צייטונג בעוויזען זיך צו קויפען שונאים, וואס וואלטען שוין געוואלט זעהען אונזער אונטערגאנג. מיר זענען צו דעם געווען צוגעגרייט, ווייל יוצא זיין פאר אלעמען האבען מיר נישט געוואלט און מיר האבען מיט אונזער וואכענדיגען איביג ארייננעדרונגען אין אלע ווינקעלעך פון אונזער געזעלשאפטליכען לעבען און פון דארט אויף דער ליכטיגער שיין ארויסגעטראגען אלע מיאוסע און שלעכטע זייטען.

מיר האבען קיינעם נישט געגלעט איבערן קאפ, איב מ'האט עס נישט פערדינט און אויך אויף ווייטער, ווי שטענדיג וועלען מיר גלייך בעקעמפען די קליינשטעטלדיגע זעלבסט-הערשער, ווי אויך די מאנאפאליסטישע תקיפים.

אלס רעזולטאט פון אונזער מוטיגער און דרייסטער שטעלונג האבען מיר געמוזט ארויסרופען „אומצופרידענע", פאר וועלכע מיר זענען ווי א דארן אין אויג.

אלענפאלס בעווייזט די אומצופרידענהייט פון א גאר קליינעם טייל פון היגען לעזער-עולם מיט אונז, אז אונזער צייטונג איז לעבעדיג און רירעוודיג און דאס בעפרידיגט אונז אין דער פילסטער מאס.

מיר בעמיהען זיך דעם אינהאלט פון אונזער צייטונג צו בערייכערען און נישט קוקענדיג פונדעסטוועגען אויף אלע שוועריגקייטען קאנען מיר שטאלץ זיין אויף דעם פאקט, דאס אונזער צייטונג איז נישט ערגער פון אלע בעסערע צייטונגען אין אנדערע פראווינץ-שטעדט.

נאך דריי יאהר ארבייט מעגען מיר דרייסט זאגען, אז מיר האבען א סך אויפגעטוהן פאר דער היגער געזעלשאפט. נישט איין געזעלשאפטליכע אונטערנעמונג איז בעשאפען געווארען א דאנק אונזער רוף. מיר האבען געגעבען דעם שטויס צו ארבייט, מיר האבען ארויסגערופען איניציאטיוו און געוועקט דעם געזעלשאפטליכען בעוואוסטזיין.

מיר האבען געהאלפען דעם היגען יודישען בירגער אריענטירען זיך אין אלע היגע לאקאלע געזעלשאפטליכע ענינים און מיר האבען ביי דעם היגען סתם-יוד ארויסגערופען א אינטערעס צו היגע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, וואס, מעגליך, ס'וואלט נישט געווען אין פאל, ווען ראדאם זאל נישט פערמאגען א צייטונג.

מיט אונזער מוטיגען ארויסטריט געגען דער „נומערוס-קלאוזוס"-האנדלונג פונם געוו. פ. פ. ס'יישען מאגיסטראט בנוגע די יודישע ארבייטער ביי דער קאנאליזאציע, האבען מיר בעוואויגען די יודישע ראטמענער צו מאכען אין דער הינזיכט קאנקרעטע שריט, ביז צו אנ'אולטימאטיווער שטעלונג און פראטעסט-ארויסטרעטונג, זאל זיין אין דער פארם פון שב ועל תעשה, פון פולשטענדיגער צוריקגעהאלטענקייט און בלית ברירה'דיגע פאסיוויטעט צו די שפעטערדיגע פארגעקומענע זיצונגען פון שטאדט-ראט, וועלכער האט סוף כל סוף, איגנארירענדיג אהן אויפהער די יודישע ארבייטער ביים אננעמען צו דער קאנאליזאציע—בעקומען א אונצוטרוי-וואטום, פון וואס דער פועל יוצא איז געווען, אז די פ. פ. ס'ישע השפעה האט אויפגעהערט צו ווירקן. מיר האבען דאן כסדר געוועקט און גערופען די יודישע ראטמענער אויסצוקעמפפען רעכט פאר יודישע ארבייטער.

מיר האבען אויך זיינער צייט רעאגירט געגען די עולות, וואס א דאקטאר פון דער געזונדהייט'ס-אבטיילונג (ווידזיאל זדראוויא) ביים מאגיסטראט, איז בעגאנגען געגען דער ארימער יודישער בעפעלקערונג ביים ערטיילען אומזיסטע מעדיצינישע הילף. אונזער ארויסטריט האט אויך בעוואויגען דעם זעלבען דאקטאר ספעציעל איינצולאדען פארשטעהער פון אונזער רעדאקציע, פאר וועלכע ער האט זיך פערענטפערט, וועלענדיג בעווייזען זיין אומשולד. און א דאנק דעם טאקי האט זיך דער דאזיגער קורס פילפאך פערבעסערט צום גינסטיגען.

מיר האבען אויך פיל מיטגעהאלפען ביי דער מאראלישער סאנאציע ארום דער רבנות-קאמפף, וועלכער איז ענדגילטיג ליקווידירט געווארען און די פראגע עגזיסטירט נישט מעהר און אין שטאדט איז פיל רוהיגער און שטילער, פון די אומגעוואונשענע טומלענישען און קריגערייען.

מיר האבען אויך שטענדיג אויף די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען פון א היגע פוילישע צייטונג מוטיג און שטאלץ אבגעענטפערט און איהר צוריקגעווארפען די בעשולדיגונגען, וואס זי האט געוואלט אויסגעפונען געגען יודען.

אין אלע קאמונאלע אינסטיטוציעס ווי אויך אין די ארטיגע רעגירונג'ס-אמטען ווערט די היגע יודישע פרעסע אין אכט גענומען. פון דער סטאראסטווא, פאליציי, מאגיסטראט און קראנקען-קאסע בעקומען מיר צוגלייך ווי די ארטיגע פוילישע פרעסע צוגעשיקט קאמוניקאטען, מעלדונגען, מיטן צוועק זיי צו פערעפענטליכען פאר דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע זאל אין דער יודיש-לייענדיגער שפראך מעהר קאנען זיך אריענטירען.

מיר האבען אין משך פון דער דריי יעהריגער עקזיסטענץ פון אונזער צייטונג בעוויזען צו בעדיענען דעם יודישען עולם מיט פערשידענע עקאנאמישע אינפארמאציעס, ווי אויך מיט ידיעות, נאטיצען און זאגאר מיט קלארע און אויספיהרליכע ארטיקלען וועגען פערשידענע קולטורעלע, נאציאנאלע און געזעלשאפטליכע וויכטיגע פראגען.

קורץ, מיר האבען אלץ געטון. וואס עס פאדערט זיך פון אנ'ארטיגע צייטונג און אויך אינ'ם פרט פון פארבעסערען די צייטונג קאנען מיר זיך קיין פארוואורף נישט מאכען, וואס עס באשטעטיגט זיך מיט דעם, וואס דער טיראזש פון אונזער צייטונג איז אין די לעצטע חדשים באדייטענד געשטיגען, כאטש נאך נישט אין דער געוואונשענער מאס. אונז קומט נאך אויס צוארבייטען ביי די גרעבטע, ממש מסירת נפש'דיגע אנשטרענגונגען. און שוין נישם איינמאהל איז געווען דער פאל, וואס מיר האבען געארבייט ביי דעפיציטען און אונזער מיהפולע ארבייט איז געווען א מעהר-אידעאיש'ע. די זאך לאזט זיך גאנץ לייכט פערשטעהן: קיין גמינע-סובסידיע בעקומען מיר נישט, סובסידיעס פון די קאמונאלע אינסטיטוציעס — אודאי נישט. מיר האבען נאך אפילו דאס נישט געפרובט צו פערלאנגען. אינזער פערלאנג איז א גאנץ בעשיידענער.

וואס אונז בלייבט צו פערלאנגען איז, אז אונזערע אייגענע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס זאלען אונז שטיצען מיט בילאנסען, בעריכטען. דאס ביסעלע גע-צען — קיין עשירות וועט מען נישט מאכען — וואס מיר וועלען פון דעם האבען, וועט נאר מעגליך מאכען אונזער עקזיסטענץ, וואס איז פאר די דערמאנטע אינסטיטוציעס אפשר אזוי וויכטיג און נוצליך, ווי פאר אונז אליין.

זענען דאך די פארשטעהער פון פערשידענע היגע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס די מעהר בעוואוסטזיניגע פון אונזער געזעלשאפט און דעריבער האפען מיר, אז זיי וועלען אונזערע פרעטענזיעס קלאר און ווי געהעריג פערשטעהן און האבען אויף להבא צו אונז אנ'אקטיווע שטעלונג.

מיר גלויבען, אז סוף כל סוף העם די וואנד פון גלייכגילטיגקייט געבראכן ווערן און אלע וועלן זיך איבערצייגען, אז די ציק נפש און וואג פון אונזער געזעלשאפטליכקייט אין ראדאם איז ענג פערבונדען מיט'ן גורל פון „ראדאמער-קעלצער לעבען".

מיר זענען אויך זיכער, אז אונזער צייטונג וועט ווערען א נויטווענדיגקייט אין יעדער יודישער שטוב און דערווייל אפעלירען מיר צו דעם בעוואוסטזיניגער טייל פון אינזער געזעלשאפט אונז צושטיצען מיט פערגרעסערן די צאל אבאנענטען — אויף לעזערס און סימפאטיקער האבען מיר זיך נישט וואס צו קלאגען.

אויב אינזער געזעלשאפט וועט פערשטעהן די בעדייט פון אנ'אייגענעם ארגאן אין ראדאם און איהם אונטערשטיצען, דאמאלס וועט אויך אונזער צייטונג האבען די מעגליכקייט צו ווערען פיינער, רייכער און בעסער און ווייטער מיט שטאלץ פיהרען אנ'אומדערשראקענעם קאמף פאר אונזערע אינערליכע און אויסערליכע פערפאל-קאמונגען.

פ — ל.

צעהנדליגע יודישע יתומים ווארטען אויף דער הילף און שטיצע פון דער גאנצער ראדאמער יודישער בעפעלקערונג!

ווי בעוואוסט קומט היינט פאַר אין אַלע יודישע שטעדט און שטעדטלעך דער יתומים-חודש, וועלכער האָט פאַר אַ ציעל צו פראפאַגאַנדירען און צו וועקען ביי די ברייטסטע יודישע מאסען דעם הייליגסטען פליכט פאר יתומים-פערזאָרגונג. די דאָזיגע אקציע האָט געפונען אַ מעכטיגען אָבקלאַנג ביי די ברייטסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, ווייל וואָס נאָך איז דען ביי דעם מענש הייליגער ווי דאָס פערזאָרגען א קינד, א עלענדעס אָהן טאטע אין אָהן מאמע, אָהן קרוב און אָהן גואל מיט א דאך איבער'ן קאָפּ און מיט עסען צו דערהאַלטען דאָס נפש. צי דען איז פאַרהאַן נאָך שענעס און ערהאַבענעס אויף דער גאַנצער וועלט, אויב נישט די ערציהונג פון קיילעכדיגע יתומים, וועמענס ביטערער גורל האָט זיי אַרויסגעריסען פון דער מאַמע-שויס? דער הייליגסטער אידעאַל אפשר איבער אַלע אידעאַלען איז דאָס אויפהאָדעווען, ערציהען און דאָס מאכען פון יתומים-מענשען, וועלכע זאָלען שפּעטער נישט ברויכען אַרויסגעשטויסען ווערען פון דער געזעלשאַפט. סאיז אַ הומאַניטאַרער און געזעלשאַפטליכער חוב זיי צו געבען די מעגליכקייטען אויסצוואַקסען אַלס פולקאָמע מענשען צוגלייך ווי די, וואָס האָבען די זכיה געהאט צו געניסען פון פאָטערליכער און מוטערליכער שוץ.

יתומים-פערזאָרגונג איז נישט קיין פילאַנטראָפּיע, עס שטעהט פיל העכער. דער יתום איז דער בירגער פון דער וועלט און אַלע אָהן אונטערשיד האָבען דעם חוב צו געבען איהם בירגער-רעכט אויף צו קאָנען לעבען און עקזיסטירען. אונזער ערהאַבענסטע אויפגאַבע בעדאַרף צו זיין צו ערזעצען די עלטערליכע ליבע, דאָרט וואו זי איז שוין נישט מעגליך, דהיינו, וואו די עלטערען לעבען שוין נישט, אונטער דער לאָזונג: ראַטעוועט דאָס פערלאָזענע קינד, דעם יתום.

דער יתומים-חודש קומט פאָר אין גאַנץ פוילען און אויך ראדאָם האָט זיך אויסגעקליבען 8 טעג ד. ה. פון 15-טען ביז 22-טען מערץ — די פורים-וואָך: די וואָך ווען ביי יעדען איז אָפּען די טאַשען צו געבען און זיך צוטיילען מיט נאָהנטע. פריינד און אָרימעלייט, און ווער איז אייך נעהנטער, ווער איז דען מעהר אָרימער און שוצלאָזער אויב נישט דער עלענדער יתום?

ווי בעוואוסט געפינט זיך אין ראַדאָם א יתומים-הויז וואו עס ווערען אויסגעהאַלטען 54 יודישע יתומים, יונגעטשקע קינדער, וועלכע האָבען דאָרט א נעסט און א היים. די זאָרגפעלטיגע ערציהונג און די ווארימע פעראינטערעסירונג מיט די יתומים מצד איניגע היגע יודישע אָנגעזעהענע פרויען איז ממש צו בעוואונדערען. בעזונדערס איז ווערטה צו דערמאָהנען צום גוטען די ד"ר-ען קסאַווערא מולער, וועלכע אָפּפערט זיך פשוט פאר דער דאזיגער אינסטיטוציע, וואָס איז ביי איהר דאָס הייליגסטע און שעצבאַרסטע. זי האָט דעם ראדאָמער יתומים-הויז אַוועקגעשטעלט אויף אַזאַ מוסטערהאפטען אופן, אַז דער יתומים-פערבאַנד פון פוילען האָט אנגעקינט, אז דער ראדאָמער פשיטולעק דאַרף דינען אַלס גלענצענדער ביישפּיעל מיט זיין היגיענישער איינריכטונג און העכסט צופרידענשטעלענדער אָרדנונג אויפ'ן געביעט פון ערציהונג'ס-וועזען.

צוויי יתומים געהען אין דער גימנאַזיע „פשיאַטשול-ויעדזי" און זיי זענען פון די פעהיגסטע שילער פון קלאַס.

די קינדער ווערען אין יתומים-הויז געהאַלטען ביז 15 יאַהר, נאָכדעם ווערען די קינדער אַוועקגעגעבען צו פאַכען, יעדער לויט זיין בערוף, אָבער זיי שטעהען נאָך דאַמאָלס אונטער דער פולשטענדיגער מאָראַלישע השגחה פון דער אָנפיהרונג פון יתומים-הויז. אַזעלכע זענען דאָ בערך 15 קינדער.

דער מאַגיסטראַט האָט דעם יתומים-הויז צוגעטיילט, אַ געוויסע סובסידיום. די שטאָדט בעציהט זיך מיט דער גרעסטער סימפאַטיע צו דער אזוי וויכטיגער אינסטיטוציע, אָבער נאָך דעם אַלעם בלייבט צו ווענדען זיך מיט א הייסען אפעל צו דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאָם אויפצונעמען מיט די וואַרימסטע געפיהלען די יתומים-וואָך, אָן וועלכער עס איז אָבהענגיג דאָס אריינעמען נאָך 10 פערשריבענע קיילעכדיגע יתומים, גענצליך אָהן טאַטע אין אָהן מאמע. דער לאָ-

פון די ראדאמער מעשה'לעך.

אַ מיאוסער דורכפאַל...

דאָס מאָל, ליבע לעזער, ווילען מיר בעטען ביי אייך ענטשולדיגונג, וואָס מיר ווילען אין אונזער היינטיגער מעשה'לע נישט אָנגעבען די נעמען פון די העלדען. מיר פערזיכערען אייך אָבער, אַז דאָס איז אַ מעשה שהיה, וואָס האָט פאַסירט ביי אונז טאַקי די היינטיגע וואָך. און זאָל יעדערער פון אייך אַראָבנעמען דערפון אַ מוסר השכל און צופיל נישט גלויבען די זיסע ריידעלעך פון דעם ווייב, אָדער, פערקעהרט, פון דעם מאַן, ווייל מיר לעבען אין אַ וועלט, וואָס איז דורכאויס שקר, און מאַן און ווייב מוזען בעונותינו הרבים גוט אכטונג געבען איינע אויף די צווייטע, אַז קיינער פון זיי זאָל, חלילה, „אין שאָדן" נישט קריכען...

דער ה' X, אליין אַ שוואַכער און אַ קרענקליכער, האָט שוין לאַנג בעמערקט, אַז זיין יונגע און שיינע ווייבעל האָט אַ „שטאַרקע שוואַכקייט" צו אַ געוויסען יונגערמאַן, זייענדיג אַ שכן פון זעלביגען הויף וואו זיי וואוינען, וועלכער „כאַפּט זיך אריין" אַפילו צו איהר גאַנץ אָפט מיט אַ בעזוך, מעשה גוט שכנה'שאַפט איבערהויפּט ווען קיין עין-הרע קען נישט שולט זיין. ד. ה. ווען דאָס ווייבעל איז איינע אליין אין שטוב און קיין זייטיג אויג איז נישטאָ דערביי...

דער דאָזיגער חשד איז ביי דעם ה' X נאָך שטאַרקער געוואָרען גראַד אין דער לעצטער צייט, ווען זיין ווייבעל האָט אָנגעהויבען אַרויסווייזען איהם צו פיל זאָרג וועגען זיין קראַנקהייט, פאַרענדיג פון איהם, ער זאָל אומבעדינגט פאָהרען קיין וואַרשאַ, צו אַ בעוואוסטען ספעציאַליסט, וועלכער וועט איהם „מאַכען פאַר אַ מענשען, צו לייטען גלייך..."

איהרע טאָג-טעגליכע רייד האָבען אויף איהם אויף אַזויפיל געווירקט, אַז ער האָט „איינגעשטימט", און דעם פאַריגען דינסטאג אינאָווענד האָט ער איינגעפאַקט זיין וואַליזע, זיך צוזעגענט מיט זיין „געטרייער" ווייבעל און געלאָזען זיך אין וועג אריין.

אנשטאט אָבער צו נעמען א דראָזשקע און פאָהרען צום וואָקזאַל, האָט דער ה' X זיך געשטעלט ערגיץ אין א ווינקעל פון הויף אזוי, אז קיין פויגעל אפילו זאָל איהם נישט בעמערקען, און אָנגעהויבען צו וואַרטען און זעהן, וואָס דאָ וועט זיין...

לאַנג האָט ער נישט געדאַרפט וואַרטען. ס'איז נישט אַריבער אַפילו קיין שעה צייט, ווי די טיהר פון זיין הויז האָט זיך געעפענט און ס'איז אויין אין איהר נישט קיין אנדערער, ווי טאַקי דער שכן זיינער, וועלכער איז געקומען עדגיץ פון גאַס. באַלד דערנאָך האָט ער געזעהן, ווי פון שטוב איז אַרויס זיין פרוי, צוגעמאַכט די לאָדענס און צוריק אַריין.

אַ צוטומעלטער איז דער X געבליבען שטיין. ליגוף איז פאַר איהם געוואָרען קלאָר, אַז זיין הויז איז אַ בערעכטיגטער... זיין פרוי, וועלכע האָט פאַר איהם אַזויפיל ליבע און צערטליכע ווערטער און וועלכע נעמט אַזאַ „וואַרימען" אנטייל אין זיינע ליידען, ווילענדיג איהם שיקען קיין וואַרשאַ אויף קוראַציע, ניצט אויס אין דער אמת'ן זיינע צרות פאַר איהרע פאַררעטערישע צוועקען. ער האָט בשום אופן נישט געקענט בעשליסען וואָס צו טוהן און ווי אזוי צו רעאַגירען אויף דעם דאָזיגען פאַרראַט. זאָל ער אָנקלאַפּען אין טיהר און אריינגיין אין שטוב, — האָט ער געפיהלט, אַז דאָס הארץ וועט איהם איינגאַנצען אויפהערען צו דינען, אגב האָט ער מורא געהאַט פאַר קלעפּ אויך. אמת, דער שכן זיינער שמ'ט אין שטאָדט פאַר אַ אינטעליגענט, אָבער צי זענען נישטאָ קיין אינטעליגענטען וואָס קענען געבען אַ „מתנת-יד"... און אַט אַזוי שטייענדיג אין קלערענדיג, איז ער געפאַלען אויף אַ פּלאַן: ער וועט אריינגעהן צו זיין שכנה, טאַקי צו זיין קאָנקורענט'ס ווייב, וועלכע ווייס געוויס נישט פון די „ראָמאַנען" פון איהר מאַן דעם „תכשיט", ער וועט איהר דערציהלען די גאַנצע מעשה פון אָנהויב ביז תיו און אזוי ווי ער קען איהר

קאל פון בית יתומים איז גענוג גרויס און איז פעהיג אריינצונעמען נאך יתומים. די איינציגע מניעה איז נאר דער דוחק אין געלד, מיט וואס עס איז פערבונדען דאס אריינצונעמען די קינדער. ראדאמער יודען! געדענקט אז די עקזיסטענץ און צוקונפט פון די דאזיגע יתומים איז איינגאנצען אבהענגיג אין דעם אריינעמען זיי אין יתומים-הויז. יעדער איינער וועט זיך געוויס אבגעבען דערפון א רעכנונג און ווען די יתומים-וואך וועט פאר-אנשטאלט ווערען און עס וועלען צו דעם צוועק איינגעארדענט ווערען פער-שידענע אקציעס ווי: א בליטעל-פער-קויף, צוויי קינא-פארשטעלונגען, וועט געוויס די גאנצע שטאט זיי אונטערשטי-צען, אין די ברייטעסטע מאס אזוי, אז די אלע אונטערנעמונגען זאלען גע-קרוינט ווערען מיט'ן גרעסטען ער-פאלג. דאס וועט זיין א לעבעדיגער אקט פון יודישער רחמניות און גלייכ-צייטיג א אויסדרוק פון אנערקענונג פאר די גרויסע און פערדינסטפולע לייס-טונגען פון די, וואס זארגען און ווידמען זיך לטובת דעם יתומים-הויז. אלזא ראדאמער יודישע בירגער, גע-דענקט, אז אן רעזולטאט פון דער יתומים-וואך-אקציע איז אבהענגיג דאס שטעטען א נפש און א היים פאר צעהן קליי-נעכדיגע יתומים! געדענקט צו שטיצען דאס בליטעל-פערקויף, באזוכט מאסען-ווייז די קינא-פארשטעלונגען און בע-זונדערס געדענקט פורים צו שיקען שלח ומנות דעם ארימען יודישען יתום! בעווייזט דורך אייער פליכט-באוואוסטזיניגקייט אפצושאצען די ווירק-ליך ערהאבענע באדייטונג פון דער יתומים-וואך!

א היגער.

פער'משפט 8 אידישע ארבייטער אין א"י

פאר אפרעדען אנדערע פון שטרייק-ברעכעריי.

א בריעף פון תל-אביב פון ח. לעבען.

ווידער האבען מיר א אומאנגענעמען צוזאמענשטויס צווישען ארבייט-געבערס און ארבייטער, וועלכער האט געפונען אנ'אפקלאנג אין ענגלישען געריכט און האט זיך אויסבעלאזען מיט ערנסט פון אידישע ארבייטער.

אט איז די מעשה:

צוויי ברידער ווייצמאן האבען גע-גרינדעט אין עמק א שוועבעלעך-פאב-ריק „נור" די הנחלה הציונית האט אנגענומען די נויטיגע שריט, צו רע-גולירען דעם טעריף, כדי די פאבריק „נור" זאל קענען עקזיסטירען, די רע-גירונג איז אנטקעגנגעגאנגען די פא-דערונגען פון דער הנהלה הציונית און א דאנק דעם האט די פאבריק אנגע-הויבען גלענצענדיג צו ארבייטען, די פאבריק האט פערטריבען די אויס-לענדישע שוועבעלעך אינגאנצען פון א"י'דיגען מארק.

מיט איין ווארט, דער בעל-הבית האט געמאכט גוטע געשעפטען, די ארבייטער אבער האבען זיך געפונען אין אזא מצב, וואס איז נאר מעגליך אין א"י, וואו ס'עקזיסטירען נאך די אלטע טערקישע געזעצען און קיין שום ארבייטער-שוץ געזעצען זענען ניש-טא.

די ארבייטער, וועלכע האבען עט-ליכע מאל זיך געווענדעט צו די בעלי-בתים וועגען פיהרען אונטערהאנדלונ-גען מכח פערבעסערען די לאגע, האבען אפילו נישט זוכה געווען צו וואס-פערע ס'איז תשובה. דער איינציגער ענטפער איז געווען: ס'געפעלט אייך נישט, טא גייט אייך! ס'איז דא גענוג ארבעטער. די ארבייטער וועלכע האבען געטאקט און געמאטערט מיט דער פאבריק האבען אבער נישט געוואלט ארויסגעווארפען ווערען אויף דער גאס, בפרט ביי דער איצטיגער קריזיס-צייט, ווען ס'זענען פאראן אין לאנד 7500 ארבייטסלאזע.

ווען מ'באטראכט נאר די פאדערונ-גען פון די ארבייטער, זעהט מען, אז אלע פאדערונגען וואלטען לחלוטין נישט נייטיג געווען אין וועלכער ס'איז לאנד, וואו ס'איז דא א שוץ-געזעץ פאר ארבייטער. די הויפט-פונקטען זע-נען וועגען איינפיהרען סאניטארישע איינריכטונגען אין פאבריק. די שטרייק-טע פאדערונגען זענען: 50 פראצ. לוין העכערונג פאר די וואס קריגען ביז 10 פיאסטער א טאג און 25 פראצ. פאר די, וואס קריגען ביז 20 פיאסטער א טאג; ועל כלם אויסצו-פיהרען די קינדער אין באזונדערע צימ-רען מיט מעהר לופט.

דאס און נישט מעהר זענען די הויפט-פאדערונגען. דער בעל-הבית האט אבער נישט געווארט ביז ס'וועט אויסגעהן דער טערמין פון אולטימא-טום, וואס די ארבייטער האבען איהם צוגעטראגען, און האט אלע ארבייטער דערקלערט פאר אפגעזאגט.

די ארבייטער האבען אבער נישט געוואלט צולאזען קיין שטרייק-ברעכערס צו דער ארבייט, יעדען טאג רינגלען זיי ארום דעם אריינגאנג און לאזען קיינעם נישט צו, די ניי-אנגענומענע ווערט דערקלערט, וואס דא קומט פאר און יענע געהן אליין נישט צו דער ארבייט.

דער בעל-הבית האט זיך נישט בעגנוגנט מיט דער עכו'ער פאליציי און האט נאך ארויסגערופען פאליציי פון חיפה.

איינגאנצען שטרייקען 50 אידישע און 20 אראבישע ארבייטער.

און פאר בלויז אפרעדען ארבייטער נישט צו פערנעמען טרויפדע פלעצער, זענען 22 שטרייקערס אנגעקלאגט גע-ווארען צום געריכט און 8 פון זיי זע-נען פער'משפט געווארען צו 15 טאג ארעסט איטליכער.

אין לאנד האט די געשיכטע ארויס-גערופען א שטארקע אויפרעגונג.

פאר א פרוי א ברית, א אמת'ע אשת-חיל, וועט זי שוין געוויס לערנען „גלק" מיט זיי ביידע: אי מיט זיין חייב, אי מיט איהר מאן...

געפראגט און געטון, דער ה' X איז האסטיג צוגעגאנגען צו דעם הויז פון זיין שכן. נאר אזוי ווי אלע שטוב-לייט זענען שוין פון לאנג געשלאפען, האט ער געמוזט א היפשע צייט קלאפען אין טיר ביז די בעל-הבית'טע האט איהם געעפענט און אנגעקוקט מיט שרעק, מיינענדיג, אז דאס חייבעל זיינס, איז, מסתמא, פלוצלינג אינמיטען נאכט נישט גוט געווארען. נאר אז די שכנה האט זיך דערוואוסט דעם אמת'ן צוועק פון זיין קומען, איז איהר אליין געווא-רען „נישט גוט" און שיער וואס זי איז נישט געפאלען אין חלשות, ווארום זי האט גאר אנדערש נישט גערעכענט, אז דער מאן איהרער דארף זיך איצט ערגיץ „האצקען" אין וואגאן, פאהרענ-דיג געשעפטליך, ווי ער האט איהר פערזיכערט...

גיך האט די שכנה אנגעטאן די שיך ארויפגעווארפען אויף זיך א מאנטעל און ווי א אונטערשראקענע האט זי צוזאמען מיט איהר בעגלייטער דעם ה' X זיך געלאזען צו דעם לעצטענס הויז.

דא האבען זיי לאנג געטראסקעט און „געבאראבאנעוועט" אין טיר און אין די לאדענס, נאר „אין קול ואין עונה" — קיינער רופט זיך נישט אפ. ערשט ווען די שכנה האט געסטראשעט מיט גע-וואלד-אויפרייסען די טיר, האט דאס יונגע ווייבעל, ציטערענדיג איינגאנצען און קלאפענדיג א צאהן אין א צאהן, סוף כל סוף געעפענט. די ערשטע האט זיך אריינגעריסען אין שטוב מיט שטורם די שכנה, נאך איהר איז אויך נאכגע-לאפען דער ה' X, און ביידע צוזאמען האבען אנגעהויבען „בודק חמץ" זיין און זוכען אין אלע ווינקעלעך. אומ-זיסט האט דאס יונגע ווייבעל געפרובט צו בערוהיגען איהרע אויפגערעגטע געסט, אפלייקענדיג זיך איינגאנצען פון „בלבול". די שכנה האט גלייך באמערקט אויפ'ן טיש איהר מאנ'ס הוט, וועלכע ער האט געוויס איבערגעלאזען אין איי-לעניש און דאס האט איהר געגעבען מוט צו זוכען איהם. און אזוי ווי א מענש איז דאך נישט קיין נאדעל, האט זי איהם טאקי גאנץ גיך געפונען אונ-טער'ן... בעט, ליגענדיג אויסגעצויגען א טויט-בלאסער אין דערשראקענער.

איהר ווילט וויסען, ליבע לעזער, דעם סוף פון דער דאזיגער מעשה? עס וואלט פערנומען צופיל ארט צו בע-שרייבען אלץ, וואס דארטען האט זיך אפגעטון. מיר וועלען אייך נאר זאגען בקיצור, אז ס'איז געווען „ליהודים!". די שכנה, די אשת-חיל, האט דורכאויס געוואלט „צעצאפטען די צורה" איהר מאן דעם „הולטאי" צוזאמען מיט זיין געליבטע די „חצופה", און מאכען זיי פינצטערע יאהרען, נאר יענע האבען אויך נישט געשוויגען. דער קראנקער בעל-דבר אליין האט פון גרויס עגמת-נפש געחלש'ט און קוים וואס מ'האט איהם אבגעמינטערט.

ווער ווייסט צו וואס ס'וואלט געקו-מען, ווען נישט די ארומיגע שכנים, וואס האבען זיך אויפגעכאפט פון די שרעקליכע קולות און געהאלפען און א סוף געמאכט צום גאנצען טומעל.

איצט שמועסט מען, אז... נאר מאלע וואס מען שמועסט, לאמיר בעסער לא-זען צורות דעם לייטישען שמועס. אז ס'וועט עפעס געשעהן, זייט זיכער, ליבע לעזער, אז פון אונזער אויג וועט קיין שום זאך נישט זיין פערבארגען און מיר וועלען אייך וועגען אלץ גע-נוי און דייטליך מיטטיילען...

קאכלעפעל.

דינסטאָג דעם 15 טען מערץ הרבה זיך אָן
די יתומים-וואָך אין ראדאָם!!!
ערפילט אייער חוב לגבי דעם יתום! דער גורל פון צעהנדליגער יתומים אין ראדאָם איז אָפּהענגיג פון דער ראדאָמער יודישער געזעלשאַפט!!

מעשה ראדימנע.

ראדאָם האָט געהאַט א געשיכטע מיט א רב אין ראדימנא — א געשיכטע מיט א רבי'ן. ראדאָם — ראדימנא, צוויי צו זיך עהנליכע נעמען, דער אינטערקויעד בעשטעהט נאָר אין דעם, וואָס בשעת אין דער ראדאָמער געשיכטע האָט געשפּילט די טיטול-ראָל א רב איז אין ראדימנע די הויפּט-העלדין א „רביצין". ביידע געשיכטעס האָבען סיי מיט זייער נעמען-ענליכקייט און סיי מיט זיי מערקווירדיג-סענסאַציאָנעלען אינהאַלט אונז יודען גאָרנישט קיין איבעריגען כבוד פערשאַפּט, מיט וואָס די מאָדנע געשיכטעלעך זאָלען זיך אָלץ נישט האָבען פערענדיגט. ווי עס זאָל נישט זיין דער אויסגאַנג פון ראדימנער פּראָצעס, איינס איז אָבער קלאָר, אז געליטען דערפון האָט אין א גרויסע מאָס דער פּרעסטיזש און די אויטאָריטעט פון דער רעליגיעזער-גייסטיגער וועלט ביי אונז יודען.

עס קאָן אלץ אמת זיין. עס קאָן אמת זיין, אז דער ראדימנער רבי איז גאָרנישט שולדיג; עס קאָן אמת זיין, אז זלאַטע רובין איז אויף אַלצדינג פעהיג, אז זי איז א קאָזאַצקע יודענע און אז זי קאָן די מלאכה פון אריינציהען אומשולדיגע נשמות אין איהר טייוועלשער נעץ, אויסגעצייכענט. עס קאָן אלץ אמת זיין אָבער איין זאַך לאָזט זיך אָבער לייכט נישט בעגרייפען. ווי קומט עס צו פּאָרט, אז א רב און דערצו א רבי זאָל מיט איהר האָבען די מינדעסטע מגע ומשא? האָט דאָך דער ראדימנער רבי געוויס געלערענט דעם מאמר און פּרק אבות: אל תרבה שיחה עם אשה. געוויס איז איהם אויך בעקאַנט, אַז אפילו קול באשה ערוה. טאָ פאר וואָס האָט ער נישט גענצליך אויסגעמיטען אָט דער דאָזיגער חיטרער פרוי אום נישט צו האָבען מיט איהר, א וועלכער ס'איז נישט שייכות, ביז א בלויז וואָרט אפילו נישט אויסצורעדען מיט איהר? די קדישה, די פּרישות און די התבודדות פון א רבי'ן האָט דאָך קיין שיעור נישט, אפילו מיט אייגענע חסידים מאַכט דער רבי קיין לאַנגע מחוזק'ת'ן נישט. טאָ ווי זשע האָט דער ראדימנער רבי געקענט ערלויבען, אַז זלאַטע רובין זאָל האָבען אפילו א צוטריט און זיינע ד' אמות? מיט זיין רבי'שען קוק האָט ער געברויכט תופש זיין, אַז זלאַטא וועבט ארום איהם כשופ'דיגע פעדים מיט כינות נישט צניעות'דיגע און מיט מחשבות נישט קיין הייליגע...

נאָך וואָס איז געפירט געוואָרען מיט זלאַטע רובין די אונטערהאַנדלונגען? נאָך וואָס איז געווען נויטיג דאָס געבען געלד אין די שנירלעך קרעלן? דאָס אליין האָט געקענט שאַפען א באָדען פאר פערשידענע ספיקות און חשדים מעג זיין נישט קיין בעגרינדעטע, מעג זיין נישט קיין אמת'ע. דאָס אליין האָט דאָך זלאַטע'ן צוגעגעבען מוטה און דרייסקייט דעם פּלאַנטער טיפער צו פערוויקלען. אזא טאַקטיק האָט דאָך געקענט ארויסרופען דעם איינדרוק פון א מודה במקצת...

האָט דאָך זלאַטע רובין אזוי אויך מרעיש עולמות געווען אין אַלע צייטונגען זענען נאָך ווייט, ווייט פאר'ן פּראָצעס פיל געווען מיט איהר און פונדעסטוועגן האָט מען איהר קיין גרויס אויפמערקזאמקייט נישט געשאָנקען. וואָלט דאָך פיל קליגער געווען זי צו לאָזען שרייען און זיך נישט אָבצורופען, איידער פריהער. צו אונטערהאַנדלען מיט איהר, אָנביטענדיג איהר געלד, אין לסוף דעם גאַנצען ענין אליין בידים ארויסרוקען פאר דער עפענטליכקייט פון דער יודישער און נישט-יודישער וועלט און אזא דראַסטיש'ען און רייסענדיגען פאָרם. וואָלט דען נישט די אומשולד פון דעם ראדימנער רבי'ן מעהר געפּאַסט צו זיין א כופר הכל און פון זלאַטע רובין נישט צומאַכען קיין שום וועזען?

בעת מיר שרייבען די שורות איז נאָך דער אורטייל פון פּראָצעס נישט ארויסגעטראגען געוואָרען און מיר ווייסען נישט ווי דער אויסגאַנג פון פּראָצעס וועט אויסזעהן. איינס וואָס מיר קאָנען זאָגען, איז, אז דער גאַנצער פּלאָנטער ארום דער מעשה ראדימנע איז א אקט פון גרויסען חלול השם און אומכבוד פאר דעם יודישען כלל.

זלאַטע רובינ'ס דרשות, איהר עדות-זאָגען און איהרע פּיקאַנטע מעשה'לעך וואָס זענען ווייט פון מאָראַל און צניעות זענען כמעט דורך אַלע יודישע צייטונגען א יפגעכאַפּט געוואָרען מיט אַלע פּרטי פּרטים און דער עולם, סיי יונג און אַלט, סיי קליין און גרויס האָט עס געשלינגען ווי א העכסט שפּאַנענדען און סענסאַציאָנעלען ראָמאַן און נישט איין לעזער האָט בעת מעשה לעזענדיג פון זיי, אראָבגעלאָזט די אויגען פאַר בושה. דער אגודת הרבנים האָט זיך כמעט אין דער לעצטער מינוט געחאַפּט און זיך האָבען געווענדעט מיט א בקשה, אז דעם גאַנצען פּראָצעס זאָל מען בעטראַכטען ביי פערמאַכטע טהירען. ווען די גאַנצע עפענטליכקייט אין קינד און קייט האָט זיך שוין איבערגענוג אָנגעהערט און אנגעלייענט האָט זיך די אגודת הרבנים ערשט דערמאָנט וועלענדיג בעשיצען דעם אייגענעם פּרעסטיזש, ווי אויך דעם יודישען כבוד אויך אין דעם ראדאָמער רבנות-קאַמף האָט זי זיך שפּעט מישב געווען און נאָך 13 יאָהר צופלאַקערטע מחלוקה און אינגעהוירער חלול השם האָט זי בעוויליגט אין דער לעצטע מינוט צונעמען א וואָרט. אָבער סיי אין ראדאָם, סיי אין דער מעשה ראדימנע האָט זי מיט א שעהן ביסעל צייט פערשפּעטיגט און דער יודישער כבוד האָט אין ביידע פאַלען פיל געליטען.

מ. שמשון.

BANK KREDYTOWY w RADOMIU

SPÓŁDZ. z ODP. OGR.

LUBELSKA № 21, — telefon № 510

Konto czekowe w P. K. O. № 64262 i w Banku dla Spółdz. w Warszawie.

ערלעדיגט אַלע באַנק-אָפּעראַציעס: נעמט אָן פּקדונות (וועקלאַדען) גיט ארויס הלוואות, דיסקאָנטירט וועקסלען און צאהלט אוואַנסען אויף אינקאַסאָס. — מאַגאַזינירט די אנגעקומענע סחורות אויף איהר נאמען אין אייגענע לאַגערען, וועלכע געפינען זיך ביים ה' נתן גאָטליעב, פּיאַסקי 28 און וואָלאָווא 7 און גיט ארויס אזעלכע אויף'ן פערלאַנג פון קליענט — טיילווייז.

ערלעדיגט פּינקטליך, שנעל און ביליג אַלערליי אינקאַסאָס און צאהלט אויס די איינגעפלאָסענע סומעס אין זעלבען טאָג. גינסטיגע ערלעדיגונג פון פראַכט-אינקאַסאָס און פּאָסט — פּאָסילקעס.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

די וואך פאר'ן יתום.

אין גאנץ פוילען ווערט אין חודש מערץ דורכגעפירט אן אקציע צו העלפען די יתומים; אין ראדאם הייבט זיך אָן די אקציע דעם 15 טען ד. מ.

די יודישע באפעלקערונג אין ראַדאָם מוז זיכער נעמען אַן אַקטיווען אנטייל אין דער אַקציע צו העלפען די יודישע יתומים, נעמענדיג אין אכט, אז די הילף און שטיצע, וואס די אמעריקאנער נדיבים, דער „דזשאינט" א. א. האָבען מיט עטליכע יאָהר צוריק איבערגעשיקט פאר די יתומים אין פוילען, ווערט וואָס אַמאָהל ווינציגער — ליגט אויף דער יודישער געזעלשאַפט יעצט אַ גרויסער חוב צו זאָרגען פאר די יתומים, וועלכע זענען אָנגעוויזען אויף אונזער אונטערשטיצונג.

סכסוך צווישען דעם קצבים-פעראיין מיט דער גמינע.

דער קצבים—פעראיין מאָהנט ביי דער גמינע 6000 זלאָטעס, וועלכע זענען אריינגעצאָהלט געוואָרען אין די גמינע—ביודזשעטען פון 25 און 26 טען יאָהר, אלס סובסידיעס פאר דער הילפס-קאַסע פון דערמאָנטען פעראיין. די גמינע אָבער ערקלערט, אַז די דאָזיגע סובסידיע איז דורכ'ן מיניסטעריום נישט בעשטעטיגט געוואָרען און דעריבער קאָן זי די בעטרעפענדע סומע נישט אויסצאָהלען. דעם קצבים-פעראיין האָט פעררופט אויף דער גמינע פאר וואָס זי האָט זיך נישט בעמיהט אין מיניסטעריום די דאָזיגע פאָזיציע זאָל דורכגעהן, פונקט ווי זי האָט עס געטוהן פאר די איבריגע סובסידיעס, וועלכע זענען פון בודזשעט נישט אויסגעשטראָכען געוואָרען.

דער דעלעגאַטען-צוזאמענפאָר פון „טאָז" אין ווארשא.

ד״ר פאָמראַק (ראַדאָם) — אויסגעוועהלט אלס פערטרעטער אינם הויפט—ראט פון „טאָז" אין פוילען.)

פאָריגען זונטאַג, דעם 6—טען ח. ה. איז אין וואַרשאַ, אין דער הויפט פערוואַלטונג פון „טאָז", פאָרגעקומען אַ דעלעגאַטען-צוזאַמענפאָהר פון אַ רייהע „טאָז" — אָבטיילונגען.

עס זענען אַנוועזענד געווען: דער פאָרזיצענדער, ד״ר גרשון לעווין, דער גענעראַל-סעקרעטאַר, ד״ר וואולמאַן, און דעלעגאַטען פון לאָדז, וואַרשאַ, טשענסטאָכאָוו, ראַדאָם (ד״ר פאָמראַק) פיעטראָקאָוו, שעדלעץ, א. אנד.

נאָך דעם ווי עס ווערען אָבגעגעבען בעריכטען פון דער פּראָזאָנגנער טעטיגקייט פון דער צענטראַלער פערוואַלטונג און פון די אָבטיילונגען פון „טאָז" אין עס ווערען געגעבען געוויסע בעשטעטיגען פון דער ווייטערדיגער טעטיגקייט — ווערט אויפגעוועהלט, דער הויפט-ראַט פון „טאָז" אין פוילען אין וועלכען ס'ווערען געוועהלט פאָלגענדע מיטגלידער: אינזשעניער לעבענהאָפט, ד״ר שלייכער, ד״ר שיפמאַן און ד״ר בראָם. פערטרעטער: סיים—רעפּי טאַט, ד״ר וויינציהער, ד״ר פאָמראַק (ראַדאָם), ד״ר וויינציהער, ה' שפּירא.

דער צוזאַמענפאָהר האָט אָנגענומען אַ רייהע וויכטיגע בעשלוסען.

ה' קעסטענבערג בעמיהט זיך צו בלייבען מורה הוראה.

אין שטאָדט האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז ה' קעסטענבערג בעמיהט זיך און איז זיך משתדל צו בלייבען מורה הוראה אין ראַדאָם. ער זאָל זיך בערופען אויף דעם פאַקט, וואָס ער איז נאָך פאר דער מלחמה נאָמינירט געוואָרען פון דער דאַמאָלסדיגער גובערניאַלער מאַכט אַלס מורה הוראה. די אָנהענגער פון ה' קעסטענבערג ווילען די דאָזיגע קלאַנגען צוגעבען אַ ממשות דיגע בעדייטונג און זיי ערקלערען, אַז דאָס זאָל שוין זאָגאַר זיין אַ געשעהענער פאַקט. ווי עס ווייזט אָבער אויס, איז דאָס נישט מעהר ווי קלאַנגען.

אדמיניסטראטיווע שטראָפען פון דער ראדאָמער סטאראסטווא.

אין משך פון 16 ביז'ן 28-טען לוטי ה. י. איז ארויסגעגעבען געוואָרען דורך דער היגער סטאַראָסטווא פאָלגענדע אַדמיניסטראַטיווע שטראָפען:

פאר נישט אָבהיטען די סאַניטאַרע פאָרשריפטען — 21 שטראָפען, פאר עובר זיין אויף די אָרדנונג'ס-פאָר-שריפטען אין עפענטליכען פערקעהר (האַמעווען די בעוועגונג, פאָהרען נישט אין דער אָנגעוויזענער ריכטונג און שאָ-רענקען די ריוועל ביי די וועגען) — 57, פאר נישט אָבהיטען די פאָרשריפטען וועגען אויטאָ-פערקעהר — 2, פאר בעזיצען נישט ערלויבעס-ערלויבען וועהר — 2, פאר איבער זיין פון געזעץ וועגען דער אַלגעמיינער פערפליכטענדע מיליטער-דיענסט — 7 קנסות, פאר נישט ארויסשטעלען פרייזען (צעטלען (צעטניקעס, פאַקטורעס און רעכנונגען) — 11, פאר נעמען פרייזען מעהר ווי ס'איז אָנגעוויזען אין די צעטניקעס — 14, פאר מיסברויכען ביים פערמיטלען אין האַנדעל מיט זאַכען פון עישטען געברויך — 7 שטראַפעז.

רעטונג'ס-רינג

פאר דער יתומים-אקציע אין ראדאָם.

ד״ר קראָוועראַ מולישר שענקט 36 זלאָטעס (צוויי מאָל ח״י) און רופט ארויס די ח״ה: לעשץ, טייכמאַן צו געבען פאר דער יתומים-אַקציע לויט זייער איינזעהן.

רעדאַקטאָר מאיר הערץ גיט 5 זלאָטעס און רופט ארויס אָהן אינטערשיד פון קלאַס און שטאַנד אַלע די, ביי וועמען דאָס לינדערען דעם טרויריגען גורל פון יודישע יתומים איז אַ הייליגער חוב. זאָל יעדער פון אַט די פיהלענדע הערצער זיך בעטייליגען אין דער אַזוי וויכטיגער אַקציע און געבען פאר דעם צוועק לויט זיין איינזעהן און לויט זיינע מעגליכקייטען.

קינדער פאר קינדער.

דאָס קינד פון אדוו. מולער, סטעפא מוליער, האָט צוגעשיקט אין רעדאַקציע אַ בריוועלע מיט פאָלגענדען הערציגען און קינדיש-תמימות'דיגען אינהאַלט:

„איך בין גט וואיר געוואָרען, אַז אין אונזער שטאָדט ווערט איינגעאָרדנעט אַ וואָך פאר אָרימע קינדער, יתומים. מיר קינדער, גליקליכע און זאַטע זענען מחויב צו געדענקען וועגען די אומגליקליכע און הונגעריגע קינדער. איך פרעה מיך דעריבער זעהר, ווען איך הער, אַז ווען ס'וועט ווערען גע-זאַמעלט געלד, וועט מעגליך זיין אריינצונעמען אין יתומים-הויז עטליכע קינדער אָהן טאַטע און אָהן מאַמע.

מיין מאַמעשי האָט מיר געגעבען 4 זלאָטעס אויף ביכער, אָבער איך וויל בעסער דאָס געלד געבען פאר'ן יתומים-הויז. איך רוף גאָבריעש טרענקעל, ער זאָל אויך טוהן דאָס זעלבע.

סטעפטשא מולערוונא.

מאסקען—באל לטובת אונפערמעגליכע שילער און שילערינס.

ווי מיר האָבען שוין געהאַט מיטגעטיילט, איז ביי די יודישע גימנאַזיעס „פשיאשול וויעדזי" געגרינדעט געוואָרען א ספעציעלער קאָמיטעט, וואָס האָט זיך געשטעלט פאר אַן'אויפגאַבע צו שטיצען די אונבעמיטעלטע שילער און שילערינס פון די דערמאָנטע גימנאַזיעס, וועלכע קאָנען נישט צאָהלען דעם גאַנצען שכר למוד. די שאַפונג פון אַזא קאָמיטעט איז געווען פשוט א נויטווענדיגקייט, ווייל, לויט ווי מיר דערוויסען זיך, בעטרעפט דאָס בעפרייען די שילער מיט א געוויסען טהייל פון שכר למוד — 35% פון אלגעמיינעם בודזשעט, און דאָס איז פאר די שול-פערהעלטנישען א גרויסער צאָהל. דער נעשאַפענער קאָמיטעט האָט, אלזאָ, א קאָלאָסאַלע בעדייטונג און ס'איז צו פערהאָפען, אַז דער מאַסקען-באַל וואָס ווערט אָרגאַניזירט לטובת די דאָזיגע שילער, אויף שוין פורים אין „ראָזמאַ-יטאָשטשי", וועט געקרוינט ווערען מיט דעם געהעריגען ערפאָלג, ווייל זאָמיט וועט געשאַפען ווערען א פאָנד פאר די אונבעמיטעלטע שילער.

דער קאָמיטעט ווערט אנגעפיהרט אונטער די פאָרזיץ פון די דאַמען: ד״ר שיצער, ד״ר מוליער און אינוש. רופאָק, דירעקטאָר פון גימנאַזיום.

ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין ראדאָם.

פרייטאָג-צו-נאַכטס ד. 11/3 ד. י. אום 7,30 וועט מאַגיסטער, א. סאַלבע האַלטען דעם ערשטען רעפעראַט פון ציקל: „די לעהרע וועגען ארץ ישראל"

איינגאַנג פאר מיטגלידער פריי!

שבת ד. 12/3 אום 3 אזייגער נ. י. קומט פאָר דער המשך פון חברים-גע-שפרעך איבער דעם רעפעראַט פון זשאַבאָטינסקי, וואָס האָט ארויסגערופען אַ שטאַרקען אינטערעס ביי דער ציוניסטישען געזעלשאַפט.

איינגאַנג פאר מיטגליעדער פריי!

גאולת הארץ—קייט.

אָרגאַניזירט דורך דער יודישער פּראָפּעס אונטערן פּראָטעקטאָראַט פון דעפּוטאַט

יצחק גרינבוים.

חיים בירענבוים ענטפּ. דעם ה' קוראָ=ווער מיט 20 זל. און רופט ארויס מיט 10 זל: נתן זיגמאַן פּרעזעס פון סוחרים=פעראיין. שלמה המיעלאַזש ענטפּ. דעם ה' רוטענבערג מיט 15 זל. און ריפט אַרויס: שמואל פּוחאַצשעווסקי, אברהם רוטענבערג. משה בלומאַן ענטפּ. דעם ה' קראַיעווסקי מיט 5 זל. און רופט אַרויס: יצחק גרין, אלי' טענענבוים. מאַרקיס פרידמאַן ענטפּ. מיט 5 זל. און ריפט ארויס: נתן שרעק, דוד גאַרפינקעל, יצחק ליביקאָוויטש, יצחק זינגער, צבי ארי' קאַפּלאַן.

בריעף אין רעדאַקציע.

ג. ה' רעדאַקטאָר!

איך בעט אייך געפעליגס מיר צו געבען א אָרט אין אייער וו. צייטונג פאַר מיינע פאָלגענדע שורית:

דעם פאַריגען זונטאג האָב איך מיך געווענדעט צו דער יודישער גמינע מיט דער בקשה מיר אַרויסצוגעבען א בעש=טעטיגונג, אז איך בין נישט פערמעגליך איך האָב דאס פערלאַנגט אופן וואונש פון מיין זוהן, וועלכער שטודירט אין פּראַג (טשעחאָסלאָוואַקיי), וואו ער האָט עס געברויכט פּאַרצושטעלען, כדי דאָ=דורך צו גנייסען פון געוויסע הנחות אין דאָרטיגען אוניווערזיטעט. די זעלבע ארמוס=צייגניס איז שוין געווען פער=זעהן מיט בעשטעטיגונגען פון היגען מאַגיסטראַט. ווי אויך פון דער סטאַ=ראָסטווא. און איך האָב נאָך געוואָלט אזא בעשטעטיגונג פון דער גמינע, לייי=דער האָב איך אין גמינע אָנגעטראָפען אויף שוועריגקייטען. דער „גענעראַל=סעקרעטאַר" פון דער יודישער גמינע ה' רובינליכט פון לובלין, האָט מיר ערקלערט, אז ער האָט אַ „פּאָלעצעני", אז דער וואָס צאָהלט נישט פּינקטליך קיין עטאַט זאָל מען קיין שום בעש=טעטיגונג נישט ארויסגעבען. ס'האָט נישט געהאָלפען דער מאָטיוו, וואָס דאָס אליין איז דער בעסטער בעווייז פון מיין נישט איבריג גלענצענדער עקאָנאָמישע לאַגע, ווי אויך דאָס, וואָס כ'האָב דריי קינדער אויף שטודיום און אויך דער פאַקט. וואָס פון 80% פון עטאַט האָט דער מאַגיסטראַט פון מיר שוין איינגע=מאָהנט. און דער סוף איז געווען. אז מ'האָט מיר ענטזאָגט, בשעת דער מאַ=גיסטראַט און סטאַראָסטווא האָבען זיך מיט אזעלכע טענדענצען נישט גערע=כענט, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס כ'בין אפשר דאָרט מעהר שולדיג. ווי דער גמינע. איך האַלט דעריבער פרע=גען דער עפענטליכקייט. צי איז אַזאַ האַנדלונג בערעכטיגט און צי איז דאָס ווירקליך אין איינקלאַנג מיט די בעגרי=פען פון אונזערע וועלטליכע און דע=מאָקראַטישע קהלה=פאָרשטעהער, און בכלל צי אין אַזאַ פאָרם דריקט זיך אויס די הילף פאַר דער שטודירענדער יוגענד, וואָס איז נע ונד און לעבט ביי די שווערסטע בעדינגונגען.

ס'וואָלט שוין די העכסטע צייט גע=ווען אונזער קהל'שע רעפּרעזענטאַנץ זאָלען זיך ערנסטער בעציהען צו די קולטורעלע בעדערפענישען פון דער יו=דישער שטודירענדער יוגענד, אפילו ווען ס'האַנדעלט זיך וועגען ממשות'די=גע הילף, דהיינו, דורך סובסידיעס און סטיפּענדיעס. א פּשיטא שוין, ווען מען פערלאַנגט נישט פון זיי קיין געלד, נאָר א בלויזע פּאַפּירענע צייגניש.

מ. ווערטהיים.

רעפעראַט פון דעפּוטאַט ווישליצקי.

קומענדיגען מיטוואָך וועט דער פרע=זעס פון צענטראַלען סוחרים=פעראיין אין וואַרשאָ דעפּוטאַט ווישליצקי האַל=טען אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" א רעפעראַט וועגען פערשידענע אַקטועלע סוחרישע פּראַגען. די דאָזיגע ידיעה האָט אין די היגע סוחרישע קרייזען ארויסגערופען גרויס פּעראינטערעסי=רונג.

וועגען פערלעגענע שטייערען.

דער סוחרים=פעראיין מעלדעט:

פון די אַלע פערלעגענע שטייערען וואָס וועלען בעצאָהלט ווערען ביז'ן 31=טען מערץ ה. י. וועט גערעכענט ווערען נישט מעהר ווי 2%. נאָך דעם דאָזיגען טערמין וועט צוגערעכענט ווע=רען 4%.

קאָוועצקאַ אין ראַדאָם.

היינטיגען שבת צו=נאַכט טרעט=אויף אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" די בעריהמטע פוילישע אַרטיסטין, קאָוועצ=קא, פון וואַרשאָ. די קאָוועצקא רעכענט זיך פאַר א ערשטקלאַסיגע קראַפט אויף דער פוילישער בינע. דאָס אַנסאַמבל וואָס בעגלייט איהר בעשטעהט פון טאַלאַנטפולע אַרטיסטישע כחות, וועל=כע זענען גוט בעקאַנט די ליבהאָבער פון בינע=קונסט.

השבת אבידה

איך האָב פערלוירען א פּעקיל קווי=טאַריושען פון היגען וועכנערין=פעראיין. איך בעט דאָס געגען בעלוינונג פון 10 זלאָטעס אָבצוגעבען אויף שפּיטאַלנע 6 —64. גוטמאַן.

צום יודישען טראַדיציאָנעלן חייב אדם לבסומי בפוריא!

אין אונזער ביער=לאַגער פּערועהען מיט די בעסטע ביערען. פון די גרעסטע און פיילען דורך אונז פערטרעטענדע ברויערייען,

וויא פאָלגענדע:

פעראייניגטע וואַרשאַווער ברויערייען א. פ. **האַבערבוש עט שולע** אקציאָן געזעלשאַפט אין וואַרשא

פירשטליכע ברויערייען אין טיחי

ביער ברויעריי אַקציאָן געזעלשאפט **ק. אַנשטאַדט** אין לאָדז

וואָס מיר עמפּפעלען דעם וו. פּובליקום

מיט אכטונג **ל. מ. זיסערמאַן, י. שטערענפינקעל**

ראַדאָם, קילינסקי 8 לובלינער גאַרקעס, (פריהער וואָל 61)

אכטונג

שבת=צו=נאַכטס דעם 19 ד. מ. וועט אין לאָקאַל פון האַנדעל=קלוב פּאַרקומען

אַ אינהאַלטסרייכען פּורים=אָוונט

מיט טענץ ביז'ן פרימאָרגען.

בעמערקונג: מיטגלידער פון קלוב דארפען זיך רעזערווירן בילעטן ביזן 15 ד. מ. און פאַר נישט מיטגלידער וועט דער פערקויף פון בילעטן זיך אָנהויבן מיטוואָך דעם 16 דעם חדש.

Teatr „Rozmaitości" w Radomiu

שבת דעם 14 מערץ איין אויפטריט פון וואַרשאַווער אָפּערעטען טעאַטער

מיטן אַנסייל פון די בעליבטע אַרטיסטען

Wiktorja Kawecka i Józef Redo

עס וועט אויסגעפיהרט ווערען די אָפּערעטע **KSIĘŻNICZKA ILICA**

אייגענער אָרקעסטער, חאָר און באַלעט.

בעקאַנטמאַכונג.

דער סוחרים=פעראיין אין ראַדאָם מאַכט בעקאַנט, דאָס דעם 16=טען מערץ, מיטוואָך, 8 אַ זייגער אָוונד, וועט דער פּרעזעס פון צענטראַלען סוחרים=פעראיין און דעפּוטאַט **ה' ווישליצקי** האַלטען אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"א רעפעראַט וועגען אַקטועלע סוחרישע פּראַגען

אכטונג.

ווילט איהר בעגליקט ווערען קויפט אין לאָס ביים קאָלעקטאָר

אליעזר ראָזענבלום ראַדאָם רינעק 3.

אַזוי ווי ביי דער 5=טע קלאַס איינינע געווינען

Zł. 3000 נומער **52603** **Zł 3000** נומער **10819**

איילט אייך צום גליק!

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od 14 do 20 marca arcydzieło sztuki kinematograficznej p. t.

HRABINA z TEXASU.

reżyserji genjalnego twórcy całego szeregu arcydzieł kinematograficznych

JOE MAYA

osnute na tle głośnej powieści p. t **„KOLPORTAGE".**

I w tym obrazie, jak i w szeregu poprzednich arcydzieł,

JOE MAY daje nam prawdziwą ucztę artystyczną,

dając fabułę bardzo interesującą i pierwszorzędne wykonanie.

w Rolach głównych:

prześliczne dwie gwiazdy ekranu

Mady Christians i Liljana Hall Davis

oraz bożyszcze wszystkich pań

Willi Fritsch.

קעלצער אָפּטיילונג.

גראַנדיעזע טרומפּעלדאָר אַקאַדעמיע

זונטאג, דעם 13-טען פעברואר ה. י. איז פאָרגעקומען אין הנגידזיערקער לאָ-קאַל א גראַנדיעזע אקאַדעמיע, איינגע-אָרדנעט דורכ'ן קעלצער „החלוץ", צום 7-טען יאָהרצייט פון יוסף טרומפעלדאָר (י"א אדר תרפ' — י"א אדר תרפ"ז).

ביי א שעהן דעקאָרירטען און פול געפּאַקטען זאַהל עפענט ה' א. קימעל די אקאַדעמיע.

דער רעדנער שטעלט זיך אָב אויף די מעשים פון אונזערע פאָלקס-העלדן במשך פון דער לאַנגער מאַרטירעלאָגיע צום סוף בעטאָנט דער רעדנער די בע-דייטונג פון טרומפעלדאָר'ס טעטיגקייט פאַר דער יודישער נאַציאָנאַלער יוגענד.

א שטאַרקען איינדרוק מאַכט אויפ'ן פערזאַמעלטען עולם דער „יזכור, וועל-כען דער רעדנער לייגט אין העברע-איש פונם "קונטרס" און אין וועלכען ס'ווערט גערופען דאָס יודיש נאַציאָנאַ-לע געוויסע צו עהרען דעם אָבדענקען פון זיינע בעסטע זיהן און טעכטער, וועלכע האָבען איהם טריי געדיענט און זענען הייליג געשטאָרבען: יוסף טרימ-פעלדאָר, דבורה דרכלר, שרה ציזיק, צבי עין, פוקר און כרף.

שטיל כאַפּען אונטער די פידלען. די לעצטע ווערטער פונ'ם רעדנער און וויינען אויפ'ן קבר פונ'ם קדוש (מע-לאָדיע פונ'ם א"י — ליער „בין אילת ומטולה").

ה' דוד ראָזענבערג רעדט אויספיהר-ליך ארום די בעדייטונג פון טרומפעל-דאָר'ן אַלס בשורה — העלד פון אונזער פאָלקס-ערוואַכונג.

די זעהר אינטערעסאַנטע רעדע ווערט בעשאַנקען מיט לאַנג דויערנ-דע אַפּלאָדיסמענטען.

שעהן זענען געווען די דעקלעמאַצ-יעס פונ'ם ה' ראָזענבלום און פרל' עלבירט, כפּעציעל פון דער לעצטער, וועלכען דער עולם האָט וואַרים אויפ-גענומען.

דער לעצטער רעדט ה. א. קירשענ-בוים, וועלכער זאָגט ארויס איינינגע אָריגינעלע געדאַנקען וועגען דער פער-זענליכקייט פונ'ם „החלוץ"-שעפער.

דער רעדנער מאַכט א געלונגענעם פערגלייך צווישען טרומפעלדאָר'ן און ספּאַרטאַקוס'ן אַלס קעמפער פאַר דער פרייהייט פונ'ם אונטערדרוקטען מענש, גאַריבאַלדי'ן — אַלס קעמפער פאַר דער בעפרייאונג פונ'ם אונטערייאָכטען לאַנד און לסוף גאַנדי'ן — אַלס פרידענס-קעמפער.

טרומפעלדאָר — זאָגט דער רעדנער איז נישט געווען קיין מיליטאַריסט, הגם ער האָט געטראָגען א מיליטער-אוניפאָרם, פונקט ווי מיר זענען נישט קיין נאַציאָנאַליסטען, הגם מיר זענען די פאַר-קעמפער פונ'ם יודישען נאַציאָ-נאַלען געדאַנק.

אין קורצע שטריכען גיט איבער דער רעדנער טרומפעלדאָר'ס ביאָגראַפיע און ענדיגט: „אויב פאַר פיעל פון אונז איז שווער דערוויל צו פערווירקליכען אינ'ם לעבען די אידעען פון טרומפעלדאָר'ן — דאַן זאָלען מיר מאַכען פון אָט די אידעען ביי זיך אין הארצען א תל — חי".

נאָך איינינגע נומערען מיזיק און גע-זאַנג שליסט דער ה' קימעל די אקאַ-דעמיע, וועלכע האָט איבערלאָזט א שטאַרקען רושם אויפ'ן 2 הונדערט קע-פּיגען פובליקום.

די פערזאַמעלטע צוגעהן זיך אונ-טער'ן געזאַנג פון „התקוה", די „שבועה" און ביי טענץ פון חברים פונ'ם „השומר הצעיר".

Kielecki Bank Dyskontowy

spółdz z org odpow.

Pynek 19 tel 196 a/b Rk P. K. O. 101 189

ערלעדיגט ווי אַלע אַלע בענק אָפּעראַציעס:

אינקאַסאָ פון וועקסלען, פראַכטען, ווערט-פּאַפּירען א. ז. וו.

נעמט אָן וואָקלאַדען קורץ און לאַנג טערמיניגע ווי אויך אָבצאָפּרינגען.

נעמט אויך ווייטער צו איינצאָהלונגען פאַר באַלייכטונג פאַר די קעלצער עלעקטראָוניע. די אינקאַסירטע געלדער ווערן אין זעלבען טאָג אויסגעצאָהלט

די באַנק איז אָפען פון 8.30 ביז 18,30 אָהן הפסקה.

די פערוואַלטונג.

א שפּאַנענדע געשיכטע פון א קעלצער יודיש מיידעל, די קוואַליעס פון ים האָבען איהר קערפּער פערשלינגען.

ע נ ד ע.

אין וואַרשאָ איז הנה פעלדמאַן גע-וואָרען א דיענסט, האָט געוואַשען פרעמדע וועש און גערייניגט פרעמדע הייזער. דאָס אינטעליגענטע, זיידען ערצויגען מיידעל האָט נישט לאַנג די שטעלע געקאָנט האַלטען. זי איז ווידער געבליבען אויף דער גאַס, אַליין, אַליין! חנגען צוריק פאָהרען אהיים האָט קיין שום רייד נישט געקאָנט זיין. זי האָט זיך ארומגעבלאָנקעט, גענעכטיגט דאָרט, וואו נישט געטאָגט ביז אין א מאָמענט פון העכסטער פערצווייפלונג האָט זי אָנגענומען די איינלאַדונג פון אַנ'אָפּי-ציער, וועלכער האָט זיך מיט איהר בעגעגענט און זיך אין איהר פערליבט, אזוי האָט ער איהר פערזיכערט.

זייגע ליבעס ווערטער האָבען געקלינ-גען אין איהרע אויערען ווי פון א נעבעל און זי האָט רעכט נישט פער-שטאַנען, וואָס ער האָט געזאָגט. אָבער אין זאַך האָט זי געוואוסט, אז ס'איז איהר קאַלט, אז זי איז הונגעריג, אז די פיס ברעכען זיך אונטער איהר, אַז זי האָט נישט וואו צו געהען און אז אין דער היים, אין קיעלץ, וואַרט אַנ'-אַלטע מאַמע זי זאָל איהר העלפען!

חנה פעלדמאַן האָט פון אָפיציער אָנגענומען די איינלאַדונג. יענע נאַכט איז זי געשלאָפען אין א וואַרעם בעט. פאַרן שלאָפען האָט זי געגעסען און יענע נאַכט האָט איהר דער אָפיציער גאָר נישט געטוהען... כאָטש זי איז געווען אזוי שוואַך געגען איהם און טאַקי דערפאַר ווייל ער האָט זי נישט אָנגערירט און האָט איהר נאָך אויף מאָרגען געגעבען א סאַך געלד, זי זאָל דאָס שיקען צו דער מוטער, האָט זי צו איהם מעהר צוטרוי בעקומען און געווען זיכער, אז ער מיינט נאָר בלויז פריינדשאַפט.

דער סוף איז געווען... אז חנה האָט זיך זעהר גיך צוגעוואוינט צו אזא לע-בען, וואָס זי האָט בשום אופן נישט געוואָלט, אז די מוטער זאָל וויסען אָדער, אז אימיצער אנדערש זאָל ווי-סען. דאָס בעפרידיגען די ליבע פון דעם אָפיציער איז פאַר איהר די ער-שטע צייט געווען זעהר שרעקליך. זי האָט זיך אָבער באַלד צוגעוואוינט צו דעם און זיך געטראַכט, אז קיינער ווייסט דאָך נישט פון דעם אַלעם און די מוטער קען זי העלפען. די מוטער האָט געמיינט, אז חנה האָט אין וואַרשאָ א שטעלע און אז זי איז א אַנשטענדיג און פיין.

אזוי זענען אוועק וואָכען און חדשים, ביז איהר געליבטער האָט געפונען אין פילאַדעלפיע אַנ'אַנדערע. חנה איז ווי-דער געבליבען עלענד. צוריק קערען זיך צום לעבען פון הונגער, קעלט און נויט האָט זי מעהר נישט געקענט. זי האָט אָנגעהויבען זינקען און איז דערגאַנגען צו אזא שטופע, אז זי האָט געוואָלט פטור ווערען פון דעם לעבען. א חוץ דעם איז זי אויך קראַנק געוואָרען און זייענדיג קראַנק האָט איהר קיינער מעהר נישט געוואָלט.

ס'איז געקומען די לעצטע מינוט, די מינוט פון העכסטער פערצווייפלונג און זי האָט בעשלאָסען ערגיץ וואו אוועקצופאָהרען, אז זי זאָל זיך שוין מעהר מיט איהר מוטער קיינמאָהל נישט זעהען. זי האָט זיך אויסגעקליבען צו ענטלויפען קיין קאַנאַדע. דאָרט אהין, וואו אין איהר האַרץ האָט נאָך גע-צאַנקט א האָפנונג אָנגעהויבען א נייע לעבען. זי האָט נאָך געחלומט פון א מאַן און פון קינדער. די דאָזיגע האָפ-נונג איז אָבער געווען צו שוואַך. זי האָט געזעהען איהר סוף און די קראַנק-הייט האָט מיט א שרעקליכע ענעל-קייט גענומען פרעסען און צערען איהר קערפּער.

זי האָט געשריבען א בריעף צו איהר פריינד קיין פילאַדעלפיא, איהם גע-זאָגט דעם אמת און געבעטען, אז ער זאָל איהר מוחל זיין... אויף דער שיף האָט זי זיך געפיהלט נאָך עלענ-דער און נאָך אומגליקליכער און ווען זי האָט דערפיהלט, אז איהר סוף איז נאָנט, האָט זי געבעטען אַנ'עמיגראַנט, אַז ער זאָל טעלעגראַפירען צו איהר פריינד קיין פילאַדעלפיע אויב זי וועט נישט דערלעבען צו איהם אהין צו קומען... — — —

זי האָט בעקומען א בלוט-שטורץ און חנה'ס אויגען האָבען זיך פערמאַכט אויף אייביג... — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

אין קיעלץ זיצט איהר אַלטע מוטער און וואַרט צו הערען א גרוס פון איהר טאָכטער, פון איהר ליבער און געטרייע טאָכטער!.... — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

אויפגעכאַפּט פון ד. א. וו.

דורך **חיים זיעלאָני.**

דער רעפּרעזענטאַציאָנס — באַל.

דער רעפּרעזענטאציאנס־באַל לטובת דעם רעטונגס־קאָמיטעט, וועלכער איז פאָרגעקומען פאַריגען שבת אין קינאָ „פּאַלאַס“, האָט געשלאָגען דעם רעקאָרד פון אַלע אין קעלץ ביז איצט שוין פאָרגעקומענע בעלער.

אויסער די פאָרשטעהער פון דער מאכט ווי: שטאָדט־פּרעזידענט, ה' לוּקאַשעוויק, וויצע־פּרעזידענט, ה' פּאָטאַצקי און פאָרשטעהער פון וואָיעוואודסטוואָ און סטאַראָסטאַ, האָבען בעזוכט דעם באַל די חשוב'סטע יודישע אינטעליגענץ.

א חוץ דעם ריינעם ריוח פון 2100 זל., האָט דער באַל געהאַט אַ גרויסען מאָראַלישען ערפאָלג.

די געסט האָבען זיך זעהר גוט געוויילט ביז'ן העלען טאָג אַריין.

דעם קאָנקורס פון באַל האָט בעקומען פרל' שיטענבערג.

די אָרדנונג איז געווען אַ מוסטער־האַפטע.

פון די יודישע ביבליאָטעק.

די איינציגע יודישע ביבלישטעק אין אונזער שטאָדט, וועלכע עקזיסטירט שוין 14 יאָהר, געפונט זיך איצט אין אַ זעהר קריטישען פינאַנציעלען מצב, צוליב דעם פיהרט איצט אַדורך צום ערשטען מאָהל זייט איהר עקזיסטענץ, א איינמאָהליגע געלד־זאמלונג.

די נאָנסטע טעג וועלען בעפאָלמעכטיגטע פאָרלעך בעזוכען די פערזאָנען, וואָס האָבען וועגען די אויבענדערמאָנטע זאמלונג בעקומען פון די ביבליאָטעק זוגעשיקטע בריעף.

ס'איז צו האָפען, אַז די יודישע געזעלשאפט וועט מיט אַ ברייטע האַנד שטיצען די איינציגע קולטורעלע אינסטיטוציע אין אונזער שטאָדט.

אַ זעלבסט־הילף־קאמיטעט אין יודישען מענער - גימנאַזיום.

אין היגען יודישען מענער גימנאזיום איז געשאפען געוואָרען א זעלבסט־הילף־קאָמיטעט, וועלכער האט איינגעקויפט פאר די אָרימע שילער שיך, זאָקען, מלבושים, ביכער, העפטען א. אַז. וו.

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „לינת־הצדק“.

צוליב דעם, וואָס די קאָמיסיע צו ליקווידירען די דאָקטוירים־מחלוקה אין אונזער שטאָדט, אין וועלכע ס'איז געווען אַבהענגיג די יואהלען פון א נייע פערוואַלטונג האָט דער רך דער צייט נישט בעוויזען דעם דאָקטוירים־סכסוך צו בעזייטיגען, רופט צוזאמען די פערוואַלטונג פון „לינת־הצדק“ אַן אַלגעמיינע פערזאמלונג אויף זונטאַג, דעם 13־טען ה. ח. אין לאָקאַל פון דער יודישער קהלה, אויף וועלכע ס'וועט אויסגעוועהלט ווערען אַ נייע פערוואַלטונג.

וול. זשאַבאָטינסקי אין קעלץ.

די נאָנסטע טעג וועט בעזוכען קעלץ דער חשוב'ער גאַסט פון פוילישען יודענטום, דער שעפער פון יודישען לעגיאָן, ה' וול. זשאַבאָטינסקי, וועלכע וועט אין איינעם פון די גרעסטע זאַלען האַלטען אַ פאָרלעזונג א. ד. ט. „דער וועג צום יודענשטאַדט“.

אַ אימפּאָזאַנטער מאַסקען־באַל.

דעם 19־טען ה. ח. אָרדענט איין די געזעלשאפט פון „בית־יתומים א אימפּאָזאַנטען פורים־מאַסקען־באַל.

דער באַל, אַלס דער לעצטער פון ווינטער־סעזאָן זעהט פאָר צו זיין זעהר אימפּאַזאַנט. די פאָרבערייטונגען זענען אין גאַנג.

פון דער געזעלשאפט „טאַז“.

דעם פאָריגען זונטאַג איז אין לאָקאַל פון סוחרים־פעראיין פאָרגעקומען די ערשטע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דעם נישט לאַנג געגרינדעטען „טאָז“ אין קעלץ.

געעפענט די פערזאַמלונג האָט ד"ר לעווינזאָהן און פאָרגעלייגט אלס פאָרזיצער דעם ה' ערליך, וועלכער גיעט דאָס ערשטע וואָרט דעם ה' סערוועטניק צום רעפעראַט איבער די אויפגאַבען פון „טאָז“.

אין א לענגערען רעפעראַט האט דער רעפערענט געשילדערט די נייטווענדיגקייט פון „טאָז“ פאר דער יודישער בעפעלקערונג און געוואַנדען זיך מיט א אפעל צו די פערזאמעלטע אונטערצושטיצען די נייע געגרינדעטע געזעלשאפט, איבער'ן רעפעראט האָט זיך ענטוויקעלט אַ דיסקוסיע אין וועלכער עס האָבען אַנטייל גענומען די ה"ה זילבערשטיין בורשטין, זייפמאַן און ד"ר פלעשלער.

צום סוף איז געוועהלט געוואָרען א נייע פערוואַלטונג אין וועלכע עס זענען אַריין: ד"ר לעווינזאָהן, ד"ר זילבערשלאַג, ד"ר פלעשלער ד"ר שאַטץ דענט. סערוועטניק, י. גוטמאַן, י. גווינבערג מ. ד. אייזענבערג, א. ראָזענבלום און די ה"ה רייזמאַן און סקורעצקא.

* * *

די געגרינדעטע געזעלש. „טאָז“ איז צוגעטרעטען צו אַקטיווע אַרבייט.

אויפ'ן ערשטען פּלאַן פון דער טעטיגקייט געפינט צו פּראָפּאַגאַנדע אין אויפקלערונגס אַקציע, אויפ'ן געביט פון היגיענע און פאָלקס געזונד.

זונטאַג דעם 13־טען ד. ח. 7 אַ זייגער אָוונט וועט אין לאָקאַל פון סוחרים־פעראיין פאָרקומען א פאָרטראַג פון ד"ר י. לעווינזאָהן א. ד. ט „פּרויען־היגיעניע“.

פון טעאַטער „פּאָלסקי“.

שבת צו נאַכט דעם 12־טען ד. ח. וועט אין טעאטער „פּאָלסקי“ פאָרקימען א קאָנצערט לטובת דער „אַנטיטובערקלאָז“־געזעלשאפט (געז. צו קעמפען מיט סוחאטעס).

עס איז געוואונשען, אַז די יודישע געזעלשאפט זאָל אונטערשטיצען די אויבענדערמאָנטע געזעלשאפט און מאַסענווייז בעזוכען דעם קאָנצערט.

נייער פּרעזעס אין דער היגער פינאַנץ־קאַמער.

ווי עס שרייבט די וואַרשאָווער פּרעסע איז אַלס פּרעזעס פון דער היגער פינאַנץ־קאמער בעשטימט געוואָרען ה' יאַקוב קאָשציעלסקי פון וואַרשאָ.

טראַגישער טויט.

דעם פאָריגען פרייטאג ווען דער טאַקאר סטעפאַן מיקוס 24 יאָהר אַלט האָט געאַרבייט אין זיין וואַרשטאָט ביים מאָטאָר האָט זיך אַ שטיק שטיין, וואָס ווערט בעוואויגען דירכ'ן מאָטאָר אָבגעריסען און דעם טאָקאר א זעץ געגעבען אין קאָפּ. דער קלאַפּ איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז מיקוס איז באַלד געבליבען טויט אויפ'ן אָרט.

דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר, האָט בלויז קאָנסטאַטירט דעם טויט.

א'מגליקליכער פאָרפאַל.

פאָריגע וואָך איז אויף יאַן שוועדערסקי, וועלכער איז א דורכגעגאַנגען דעם באַהן־טאָר אַרויפגעפאָהרען א לאָקאָמאָטיוו און איהם אָבגעהאַקט די האַנד. אין א בעוואוסטלאָזען צושטאַנד איז ער אָבגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

ג נ י ב ו ת.

אין פּוטער־געשעפט פון דער פירמא באַליצקי (לאַנגע) אין די טעג אַריינגעקומען אַן אַנבעקאַנטער קויפען פּוטער, ווען דער אומבעקאַנטער האָט פערלאָזט דאָס געשעפט האָבען די איינגענטימער בעמערקט, אַז ס'איז אויך נעלם געוואָרען 10 פּונט פּוטער...

סומע פון 900 זל.

פון יודישען ספּאָרט - קלוב „מ כ ב י“.

דער יודישער ספּאָרט־קלוב „מכבי“ אין קעלץ אָרדענט איין אין טאַנצזאַהל פון באַלעט־מייסטער ה' קאַהל דאַנסינגען פאָר איינגעלאַדענטע געסט. דער ערשטער דאַנסיג איז פאָרגעקומען פאָריגען דאָנערשטאַג און געהאַט א גרויסען ערפאָלג.

פון דער קראַנקען־קאַסע.

זונטאַג, דעם 13־טען ה. ח. 4 א זייגער נ. מ. קומט פאָר אין זאַהל פון שטאָדט־ראַט א פּלענאַר־זיצונג פון ראַט פון דער קראַנקען־קאַסע. אויף די זיצונג וועלען געלעזען ווערען די יודישע דעקלאַראַציעס פון די יודישע אַרבייט'ס־געבער און אַרבייטער.

דער משפט איבער די קרימער קאָלאָניזאַציע.

שבת, דעם 5־טען ה. ח. איז אין לאָקאַל פון קרייז־סוחרים־פעראיין פאָרגעקומען אַ משפט איבער די קרימער קאָלאָניזאַציע איינגעאָרדענט דורך דער אָרג. „חהלוץ“. אויספיהרליך אין קומענדיגען נומער.

פ. אַ. פּ. רינגען פון אַרבייטס־טעג פאַר'ן אַרבייטסלאָזע־פאָנד אין א"י.

ק ע ל ץ.

אברהם קירשענבוים גיט 10 זל. און רופט אַרויס די ה"ה: רעדאקטאָר מ. הערץ (בכבודו ובעצמו), יחזקאל ווייסמאַן, אברהם ריישער (ראַדאָם), יודל טענטשאַ (וואַרשאָ), אהרן האַמפּעל (נקמה פאַר'ן ק. ק. ל. אויסרוף...) (בענדין), פּר"ל מיזראַעלעוויטש (א גרוס!) בנימין וויינשטיין (דאָמבראָוואַ גור.), נחום פישער (סט. פעלדשער), משה טענענבוים (אייגענטימער פון דער פירמא „דינאַמאָ“) [קעלץ], שרה שפּיראָ (סוכעדניעוו).

אסתר פּאַכעל גיט 5 זל. און רופט אַרויס די ה"ה: דוד ראָזענבערג, בערל מאָשענבערג, בייראַך סאָקאָלאָווסקי, ט. פּלאַנצער, מ. פּריבולסקי (קעלץ), מ. שאַפּיראָ (לובלין), אריה וויינענפעלד (וואַרשאָ).

BANK LUDOWY w Kielcach
Spółdz. z ogr. odp. — RYNEK 12 telefon № 194.
Konto czekowe w P. K. O. № 101.079 w Banku Polskim.
w Banku dla Spółdz. w Warszawie.

ערלעדיגט אלע באנק-טראנזאקציעס: נעמט אן פקדונות (ויקלאדען)
גיט ארויס הלואות נעמענדיג נאר 15% יעהרליך, דיסקאנטירט
וועקסלען און צאהלט אויסגאבען אויף אינקאסא קוויטעס.
ערלעדיגט פינקטליך, שנעל און ביליג אלערליי אינקאססע
און צאהלט אויס די איינגעפלאסענע סומעס אין טאג פון איינצאלען.
גינסטיגע ערלעדיגונג פון פראכט-אינקאססע און פאסט-פאסילקעס.

Kino-Teatr CORSO w Radomiu
Od poniedziałku 7 marca i dni następnych.
OJCOWIE i DZIECI
(GOLGOTA SERC)
w 12 dużych aktach.
w roli głównej
Rudolf Schildkraut

נייעס! 8-טונג! נייעס!
דערמיט מאך איך באקאנט, אז חוץ מיין אלטען לאנגיעהריגען
פריזיר-אנשטאלט וואס געפינט זיך אויף דער אלטע וואַרשעווער גאס 27
איס'ן הייף האב איך געעפענט נאך א נייעם עלעגאנטען פריזיר-
אנשטאלט לויט די נייעסטע איינריכטונגען אויף אלט-וואַרשעווער גאס 16
מעסיגע פרייזען — רעעלע באהאנדלונג — קומט איבערצייגט אייך.
מיט אכטונג
Sz. Rembichowski, Kielce.

CERES Tłuszcz Jadalny
איז פריש אנגעקומען, צו בעקומען אין אלע קאלאניאל-געשעפטען. די אויס-
ארבייטונג פון צערעס-שפייז-פעטס אין אונזערע פאבריקען שטעהט שטענדיג
אונטער דער פערזענליכער השגחה פון הרב שמחה פרענקעל מסקאווינא.
אין דער שפייז-פעטס קען רעקאמענדירט ווערען אלע פרומע יודען.
Saturnia, S. A. Warszawa.

CZEKOLADA
TABLICZKOWA
G. G. LARDELLI
Przekonywującej
Dobroci
Gorzka
Mleczna
Deserowa
Śmietankowa z Migdałami
Kawowa
Orzechowa
Pomarańczowa
Jener. Przedstaw. D|H R. Wertheim Warszawa
Królewska 18 telef. 64.

גארדינען
טיולענע,
מאריגעזעטענע, ביליגסטע קוועלע
גרויסער אויסוואל אין פאבריק
ווארשא, נאלעווקע 16 אין הויף
מאזעלמאן.

Kino ODEON w Radomiu
Od dn. 7 marca r. b.
BURŁAK z nad WOŁGI
Arcydzieło, które we wszystkich dzielnicach Polski cieszy się zasłużonem powodzeniem.
Od poniedziałku arcydzieło genjalnego
Hrabina z Texasu.

בעקאנטמאכונג.

שבת דעם 12-טען מערץ ד. י. אין אוונד קומט פאר אין לאקאל פון
האנדווערקער קלוב וועט 59 די אלגעמיינע יעהרליכע
פערזאמלונג פון די אלע מיטגלידער פון דער קאא-
פעראטיווער האנדווערקער באנק אין ראדאם.

דער טאג-ארדנונג איז פאלגענדער:

1) ערעפנונג. 2) וואלען פון א פרעזידיום אויף דער צייט פון דער פערזאמלונג. 3) דאס באשטעטיגען דעם באריכט און בילאנס פארן יאר 1926 4) דאס פארטיילען די רווחים. 5) בעשטעטיגן דעם בודזשעט אויפן יאר 1927 6) דאס ענדערען דעם § 12 פון סטאטוט. 7) דאס ענדערען דעם פונקט 3 פון פאר. 36 סטאטוט. 8) וואלען פון אויפזיכטס ראט. 9) וואלען פון פער-וואלטונג. 10) און פרייע פארשלאגען.

די פערוואלטונג און ראט פון דער קאאפעראטיווער
האנדווערקער באנק, ראדאם לובלינער 31.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC
Odbito we własnej drukarni, Radom Szwarlikowska 20.